

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1922 kl. 12,30 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett statsstuteri i samband med Flyinge hingstdepå ävensom två i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 24 februari 1922 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 110, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att för inrättande av ett statsstuteri i samband med Flyinge hingstdepå i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordad plan må av fonden för anläggande av ett statsstuteri efter Kungl. Maj:ts beprövande användas intill 400,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till innehållet i berörda statsrådsprotokoll.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade, likalydande motioner, nämligen nr 122 i första kammaren av herr *Andersson, Erik, m. fl.* samt nr 232 i andra kammaren av herr *Norman m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 110, i skrivelse till Kungl. Maj:t begära fullständig och förnyad utredning om förlägningsplats för blivande statsstuteri.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, hänvisas till motionerna.

Såsom i statsrådsprotokollet erinrats, anvisade 1916 års riksdag efter framställning i ämnet av Kungl. Maj:t av de i statskontoret innestående hästförsäljningsmedel ett belopp av högst 536,700 kronor till bestridande av kostnaderna för anläggning å Ottenby kungsladugård med underlydande av ett statsstuteri för omkring 100 moderston och 5 stambeskällare samt i övrigt anordnat i huvudsaklig överensstämmelse med den i statsrådsprotokollet den 7 april 1916 av dåvarande departementschefen angivna plan (proposition nr 174).

Med anledning av framställning från stuteriöverstyrelsen förklarade Kungl. Maj:t den 30 december 1916, att med den beslutade anläggningen av ett statsstuteri å Ottenby skulle tillsvidare anstå, samt anbefalldes tillika domänstyrelsen ombesörja, att ifrågavarande egendom bleve utarrenderad för högst fem år från den 14 mars 1917. Vidare föreslog Kungl. Maj:t i proposition den 16 april 1917, nr 260, riksdagen medgiva, att det 1916 anvisade beloppet av 536,700 kronor till bestridande av kostnaderna för anläggning av ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård finge, efter vissa avdrag, tillsvidare av statskontoret för avsett ändamål förvaltas såsom en särskild fond och göras räntebärande, med iakttagande av att räntan skulle tilläggas fonden. Skälet till nämnda uppskov var enligt det sistberörda proposition bifogade statsrådsprotokollet, att anläggningskostnaderna för stuteriet kunde beräknas bliva ungefär dubbelt så höga som den för riksdagen 1916 framlagda kalkylen utvisade.

Sedan riksdagen enligt skrivelse den 25 maj 1917, nr 173, under uttalande att jämväl riksdagen ansåge, att med stuterianläggningen borde tillsvidare anstå, bifallit Kungl. Maj:ts framställning, förordnade Kungl. Maj:t den 29 maj 1917, att det återstående beloppet, 512,385 kronor 60 öre, av förenämnda, av riksdagen 1916 anvisade anslag å 536,700 kronor skulle av statskontoret förvaltas såsom en särskild fond, benämnd »fonden för anläggande av ett statsstuteri».

Utskottet.

I Kungl. Maj:ts förevarande framställning föreslås, med uppgivande av planen på ett statsstuteri å Ottenby kungsladugård, inrättande av ett statsstuteri i samband med Flyinge hingstdepå. I de i ämnet väckta motionerna åter hemställes, under framhållande av Ottenby kungsladugårds lämplighet såsom förlägningsplats för ett blivande statsstuteri, om förnyad utredning i ärendet.

Såsom ovan nämnts har riksdagens beslut 1916 om inrättande av ett statsstuteri vid Ottenby på grund av under kristiden inträffad

prisstegring ännu icke kommit till utförande. Då frågan med hänsyn till förläggningsplatsen genom förevarande proposition nu åter upptagits, har utskottet, i betraktande av den efter nämnda besluts fattande förflutna tiden, till en början ansett sig böra undersöka, huruvida förhållandena beträffande den ädla hästaveln över huvud taget fortfarande påkalla ett statsingripande av nämnda art eller om möjligen verk samma åtgärder för nämnda avels höjande, skulle kunna, visserligen genom statens indirekta stöd, vinnas genom enskild uppfödning. Utskottet har därvid kommit till den uppfattningen, att den ädla hästavelns nuvarande läge inom landet kräver en verklig konsolidering av det inhemska avelsmaterialet, samt att ett åvägabrिंगande härav icke torde vara möjligt annat än genom inrättande av ett statsstuteri.

Med avseende å stuteriets förläggning har utskottet med hänsyn till riksdagens ovanberörda beslut 1916 om detsammias förläggande till Ottenby och den utredning, som då åberopades i den till grund för detta riksdagens beslut liggande proposition och till vilken hänvisas i de i ämnet väckta motionerna, givetvis nu måst ägna förevarande spörsmål en särskilt ingående prövning för utrönande huruvida därefter så väsentliga förändringar inträtt beträffande de på frågan inverkan förhållanden, att därav bör föranledas ett steg av den art, som innefattas i den nu förevarande propositionen. Utskottet har i sådant syfte jämväl besökt såväl Flyinge hingstdepå som Ottenby kungsladugård.

Det spörsmål, som vid bedömandet av förläggningsplatsens lämplighet först uppställer sig, är det vilken hästtyp, som med stuteriet avses att frambringas. För producerandet av en viss typ kan nämligen en plats vara att föredraga, under det att ifråga om en annan typ en annan plats måste lämnas företräde. Av den i propositionen till 1916 års riksdag lämnade utredningen, vari Ottenby samstämmigt framhölls såsom den lämpligaste förläggningsplatsen, torde sålunda framgå, att man där närmast haft för ögonen den utpräglade remonttypen. Det skall ock från utskottets sida nu som då erkännas, att Ottenby med denna utgångspunkt måste tillmätas stort värde, då betena liksom ock klimatet därstädes synas utskottet ägnade att befordra de beträffande remonten önskvärda egenskaperna.

Erfarenheten å sakkunnigt håll har emellertid, enligt vad den uti nu förevarande proposition förebragta utredningen ger vid handen, under senare år visat, att vår ädla hästavel för att kunna

med framgång upprätthållas icke kan som hittills skett inskränka sig uteslutande till den lättare remonttypen utan måste inrikta sig på frambringande även av en grövre hästtyp. Den förnämsta orsaken härtill torde vara att söka i svårigheterna att bland jordbrukarna vinna användning för sådana till remonter avsedda hästar, vilka icke bliva såsom sådana godkända. Härtill kommer det för övrigt ringa antal remonter, som av staten årligen inköpas. Erfarenheterna från världskriget lära ock hava givit vid handen, att den något grövre ädlare hästen kommer väl till pass, då kravet på kavallerihästens förmåga att bära vikt i hög grad stegrats.

I anslutning till det nu anförda bör enligt utskottets uppfattning förläggningen av statsstuteriet ske till en för frambringandet av ett något grövre och kraftigare men på samma gång fast och hårt hästmateriel lämplig plats. De vid utskottets besök vid Flyinge gjorda iakttagelserna jämförda med de rön, som utskottet gjort vid besöket å Ottenby, hava bibragt utskottet den meningen, att den förra platsen ur nu angivna utgångspunkt torde äga bestämda företräden framför den senare. Betesmarkerna vid Flyinge, visserligen till arealen väsentligt mindre än betena vid Ottenby, gävo utskottet intryck av att vara av särdeles god och för uppfödning av just den hästtyp, varå utskottet här ovan ansett den ädla hästaveln nu böra inriktas, lämplig beskaffenhet, och av statskonsulenten Elofsson i utredningen i ärendet lämnade uppgifter giva ock vid handen, att antalet foderenheter per hektar torde vara betydligt större å betesmarkerna vid Flyinge än å motsvarande marker vid Ottenby. Härtill kommer Flyinges centrala läge, som givetvis måste spela en viktig roll för avsättningen från stuteriet. Slutligen bör framhållas, att enligt Flyingeförslaget stoantalet kan begränsas till 50 i stället för vid Ottenby beräknade 100. Att inskränka antalet ston vid ett till Ottenby förlagt stuteri till 50 torde nämligen icke låta sig göra med hänsyn till de opropotionerligt höga administrationskostnader, som en sådan anordning skulle betinga.

Av det anförda torde framgå, att utskottet redan ur ovan angivna synpunkter numera anser sig böra uti ifrågavarande avseende lämna Flyinge företräde framför Ottenby. Utskottet finner så mycket mer skäl härtill, som Flyingeförslaget jämväl ur kostnadssynpunkt av allt att döma torde ställa sig gynnsammare. Visserligen äro de i utredningen i ärendet lämnade kostnadsberäkningarna icke fullt jämförbara, dels enär dessa vad Ottenby beträffar hänföra sig till

1920 men i fråga om Flyinge till februari 1922, dels ock på grund därav att i Ottenbyförslaget såsom ovan nämnts ingå 100 ston, under det att Flyingeförslaget räknar med allenast 50. Oavsett emellertid nämnda förhållande har utskottet efter sina besök å respektive platser funnit det ligga i öppen dag, att de anordningar, som krävas för ett nöjaktigt tillgodoseende av ett stuteri vid Ottenby, i varje fall torde betinga väsentligt högre kostnader än kostnaderna för erforderliga anordningar vid Flyinge. Under det att vid Ottenby nybyggnader erfordras i stor utsträckning, inskränker sig sålunda byggnadsarbetena vid Flyinge, på ett par bostadshus när, till vissa ändringsarbeten i de redan befintliga byggnaderna, vilka för övrigt för närvarande icke kunna helt utnyttjas av den dit förlagda hingstdepån. Kostnaderna för anordnande av statsstuteri vid Flyinge beräknas i Kungl. Maj:ts förevarande proposition till 400,000 kronor. Kostnaderna enligt Ottenbyförslaget beräknades 1920 uppgå till 2,029,000 kronor. Den för anläggning av ett statsstuteri vid Ottenby avsatta fonden uppgick den 1 januari 1922 till 636,983 kronor 24 öre. I fråga om de av stuteriet vid Flyinge uppkommande ökade administrationskostnaderna har stuteriöverstyrelsen enligt utredningen i ärendet beräknat dessa till i runt tal 44,700 kronor. Inkomsten av stuteriet beräknas till 42,500 kronor, vadan skillnaden uppgår till i runt tal 2,200 kronor. Då emellertid stuteriets egentliga verksamhet enligt förslaget skall börja först sommaren 1923, har departementschefen ansett, att med upptagande av denna fråga bör kunna anstå till behandlingen av statsverkspropositionen för det budgetår, som börjar den 1 juli 1923. Frågan om dispositionen av återstoden av de till stuteri vid Ottenby avsatta medel har ansetts böra uppskjutas till stuteriet vid Flyinge är färdigt.

Då utskottet med hänsyn till det anförda icke finner något vara att vinna med en ytterligare utredning av ärendet, kan utskottet sålunda icke biträda det i motionerna i sådant avseende framställda förslaget utan ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å de i ämnet väckta motionerna medgiva att för inrättande av ett statsstuteri i samband med Flyinge hingstdepå i huvudsaklig överensstämmelse med av departe-

mentschefen i statsrådsprotokollet förordad plan må av fonden för anläggande av ett statsstuteri efter Kungl. Maj:ts beprövande användas intill 400,000 kronor.

Stockholm den 8 maj 1922.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Reservation

av friherre *Hermelin*, som anser, att genom Kungl. Maj:ts utredning i ärendet fullgoda skäl icke förebragts för att riksdagen bör frånträda sitt tidigare fattade beslut rörande förläggande å Ottenby kungsladugård av ett statsstuteri och därför hemställer, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte vinna riksdagens bifall, samt av herr *Boberg*, som instämt med friherre *Hermelin*.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Sederholm*,* *Hellström*, *Boberg*,* *Ingeström*,* *Elisson*, *Dalberg*,* *Hagfält* och *Lindstrand*, samt
från andra kammaren: herrar greve *Hamilton*, *Nilsson* i Tånga, *Johansson* i Uppmälby,*
frih. *Hermelin*, *Sjöblom*,* frih. *Silfwerschiöld*, *Björk* och *Pettersson* i Stäringe.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.